

Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat -hankkeen kyselyraportti 18.6.2015

Ulrika Kauniskangas ja Osaava-hankkeen ohjausryhmä

Sisällys

1. Osaava-hanke <i>Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat</i>	2
2. Osaava-kyselyn tavoitteita ja taustaa	2
2.1 Tavoitteita	2
2.2 Taustaa: Virvatuli-järjestelmä	3
2.3 Kysymykset	4
2.4 Vastaajat	6
3. Kyselyn tuloksia	7
3.1 Katsaus koko vastaajaryhmän tuloksiin	7
3.2 Musiikkiopisto Arkipelag	11
3.3 Naantalin musiikkiopisto	12
3.4 Paimion musiikkiopisto	13
3.5 Salon musiikkiopisto	13
3.6 Turun seudun musiikkiopisto	14
3.7 Turun konservatorio	15
3.8 Ohjausryhmä	16
4. Yhteenvetoa ja jatkotyöskentelymahdollisuuksia Osaava-kyselyn pohjalta	17

1. Osaava-hanke *Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat*

Turun konservatorio koordinoi Osaava-hanketta *Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat*. Hanke on saanut 50.000 e valtionosuusrahoitusta Lounais-Suomen aluehallintoviraston päätöksellä 28.2.2014, dnro LSAVI/3108/07.03.01/2013. Hankkeen verkkosivut perustettiin osoitteeseen <http://www.turunkonservatorio.fi/sivu/Osaava-hanke>. Sivustolla on kerrottu eri tapahtumista.

Hankkeen ohjausryhmä käynnisti hankkeen 11.4.2014 ja hyväksyi hankkeen tarkennetun talousarvion. Hankkeeseen osallistuvat Turun konservatorion lisäksi Naantalin, Paimion, Salon ja Turun seudun musiikkiopistot sekä Musikinstitut Arkipelag. Loimaan musiikkiopisto liittyi hankkeeseen 19.9.2014.

Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat -hankkeen osioita ovat

1. Täydennyskoulutusluennot ja seminaaripäivät
 - 1.1 Erilaiset oppijat
 - 1.2 Temperamentti
 - 1.3 Ryhmäopetuksen pedagogiikka
 - 1.4 Tekijänoikeusasiat
2. Opetushenkilöstön osaamiskartoitus
3. Opetusainekollegioiden täydennyskoulutukset
4. Sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen
5. Työkykyä ylläpitävä virkistystoiminta
6. Hankkeen hallinnointi ja ohjausryhmä

2. Osaava-kyselyn tavoitteita ja taustaa

2.1 Tavoitteita

Osaava-kysely laadittiin hankkeen käyttöön Taiteen perusopetukseen 2011 kehitetyn [Virvatuli](#)-itsearviointiaineiston pohjalta valmiita kysymyskoosteita muokaten. Tavoitteina tässä opetushenkilöstölle suunnatussa kyselyssä on ollut yleisen itsearvioinnin lisäksi

- kartoittaa opetushenkilökunnan sekä musiikillista että muuta osaamista
- hankkia tietoa ja ideoita siitä, miten oman henkilökunnan monipuolista osaamista voisi käyttää oppilaitosten kehittämiseen nykyistä paremmin
- kerätä ideoita Osaava-hankkeen viimeisen lukukauden suunnitteluun
- ohjata suunnitteluosaamista pedagogisesti tarkoituksenmukaiseen suuntaan.

Turun konservatoriossa kyselyllä kerättiin samalla tietoa uuden, yhdessä luodun [strategian](#) toimimisesta käytännössä: ainakin pedagogisen ja henkilöstöstrategian osuuden "jalkautumisesta" pystyy saamaan viitteitä henkilökohtaiselta, osaamisen ja toiveiden näkökannalta. Konservatoriossa suuri osa henkilökunnasta toimii myös ammatillisen koulutuksen opettajina, joten samalla oli mahdollista saada lisää pohjatietoa [Opetushallituksen ammatillisen koulutuksen laatukriteeristön](#) mukaisesta laadunhallinnasta ja päästä sitä kautta kehittämään henkilöstön sitouttamista uudella tavalla.

Osaava-hankkeen kysymyksiä pystyy peilaamaan ainakin laatukriteeristön osa-alueisiin

- **2. Strateginen johtaminen** (esim. strategian jalkautuminen)
- **3. Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat** (esim. henkilöstön sitoutuminen tavoitteiden saavuttamiseen sekä työhyvinvointi)
- **4. Perustehtävien laadunhallinta** kokonaisuutena (esim. toimiminen verkostoissa, hanketoiminta osana perustehtäviä, koulutuksen suunnittelu ja toteutus myös opiskelijoita kuunnellen)
- **6. Parantaminen** (esim. omasta ja toisten toiminnasta oppiminen, innovatiivisuus ja uudistumiskyky)

Turun konservatorio on myös mukana Oph:n rahoittamassa ammatillisen koulutuksen laatuhankkeessa Hyvin tekemistä länteen, jonka yksi tavoitteista on "suomentaa" laatutyön termejä käyttökielelle. Osaava-kysymykset on laadittu käytännönläheisellä kielellä, joten tätä kautta luodaan samalla siltaa ns. laatutyön kielen ja käytännön kielen välille.

2.2 Taustaa: Virvatuli-järjestelmä

Virvatuli-järjestelmässä jatkuvaa itsearviointia tehdään viidellä eri osa-alueella:

Arviointialue 1. Oppilaat

- oppilaitoksen toiminnan ja opetuksen vaikutukset oppilaassa

Arviointialue 2. Opettajat

- **Opettajien kompetenssi, jota he itse arvioivat ja jota arvioidaan yleisellä tasolla mm. osaamiskyselyillä** ja oppilaiden palautteen avulla

Arviointialue 3. Oppimisympäristö

- tilat ja välineet; ilmapiiri; edellytysten luominen oppimiselle; ajankohtaisuus; opetuksen järjestäminen; **opetussuunnitelmatyö**

Arviointialue 4. Johtaminen

- strategiajohtaminen; taiteellis-pedagoginen johtaminen; **henkilöstöjohtaminen**; talousjohtaminen

Arviointialue 5. Yhteistyösuhteet

- **osallisuus ja vaikuttaminen oppilaitoksen sisällä; sidosryhmäyhteistyö**, kumppanuudet ja kansainvälinen toiminta; **sisäinen ja ulkoinen viestintä**

Kyselyssä sivuttiin useita arviointialueita, mutta pääasiassa oli kohta 2, opettajien kompetenssi. Kysymysten muokkaamiseen osallistuivat Elina Jaanu, Ilari Hongisto ja Ulrika Kauniskangas siten, että ohjausryhmällä oli mahdollisuus kommentoida kysymyksiä ennen kyselyn lähettämistä vastaajille. Kyselyn otsikkoja olivat:

- Aineenhallinta sekä pedagoginen ja taiteellinen osaaminen
- Oppilasarvioinnin osaaminen
- Työyhteisöosaaminen
- Muu osaaminen
- Vapaata palautetta

Tämän kyselyn lisäksi Osaava-hankkeen aloitusseminaarin osallistujille oli tehty 10.9.2014 minikysely, jossa kartoitettiin suoralla kysymyksellä ehdotuksia. Nämä vastaukset on kerätty.

2.3 Osaava-kyselyn kysymykset

Osaava-kyselyn tarkemmat kysymykset otsikoittain:

Aineenhallinta sekä pedagoginen ja taiteellinen osaaminen

(Vastaaminen asteikolla 1-10 - Olen aloittelija -> Osaan erinomaisesti)

1. Opetusmenetelmien ja työtapojen monipuolinen käyttö
2. Oppilaan omien suunnitelmien ja tavoitteiden tukeminen
3. Kiireettömän ja kannustavan ilmapiirin luominen
4. Oppilaiden ohjaaminen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden asettamisessa
5. Oman alan seuraaminen ja alan kehityksen tuntemus
6. Tavoitteiden asettaminen itselle
7. Oman taiteilijuuden kehittäminen tai harjoittaminen
8. Uusien ratkaisujen ja välineiden kokeileminen työssä

Oppilasarvioinnin osaaminen

(Vastaaminen asteikolla 1-10: Olen aloittelija -> Osaan erinomaisesti)

1. Tunnen oppilaitokseni opetussuunnitelman
2. Tunnen oppilaitokseni oppilasarvioinnin perusteet
3. Osaan ohjata oppilasta omien vahvuuksien tunnistamiseen (itsearviointi)

Työyhteisöosaaminen

(Vastaaminen asteikolla 1-10: Olen aloittelija -> Osaan erinomaisesti)

1. Aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa

2. Oppilaitoksen kehittämiseen osallistuminen
3. Opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa
4. Vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot työyhteisössä
5. Oman työn kokonaissuunnittelu

Muu osaaminen

(Vastaaminen asteikolla 1-10: Olen aloittelija -> Osaan erinomaisesti)

1. Tieto- ja viestintätekniset taidot
2. Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen
3. Palautteen antaminen
4. Palautteen vastaanottaminen
5. Oppilaiden huoltajien kanssa toimiminen
6. Viestintä oppilaiden huoltajille esim. muutostilanteissa
7. Projektiosaaminen
8. Muutoksen hallinta
9. Yhteistyöverkostoissa toimiminen
10. Kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus
11. Erityinen kielitaito, mikä tai mitkä?

Harvinaisen kielen kielitaito voi olla hyödyllinen monissa yhteyksissä ja näitä tilanteita varten olisi hyvä myös tietää nimesi.

12. Harrastan myös muuta instrumenttia tai tyyliä kuin mikä kuuluu työnkuvaani
Voit kertoa tarkemmin, erityisesti jos tätä voisi hyödyntää oppilaitoksessasi.

13. Osaan ohjelmoida.

Jos sinua saa kysyä ohjelmointitehtäviin, kerro nimesi, kiitos! Voit myös kertoa tarkemmin, minkälaista ohjelmointia osaat.

14. Osaan käyttää nuotinosohjelmaa, esim. Sibelius tai ilmaista Musescoraa.

15. Osaan tallentaa oppijan esityksen esim. Zoom-tallentimella tai omalla älypuhelimelläni.

16. Onko "pelillistämisen" ajatus minulle tuttu ja kiinnostaako tämäntyyppinen lähestymistapa?

Pelillistämistä pidetään kokeilemisen arvoisena, kun kehitetään musiikin perusteita ja ehkä myös instrumenttiopetusta.

Vapaasti muotoiltavat vastaukset

1. Miten haluaisit kehittää ammattitaitoasi? Mihin suuntaan toivot tehtäviesi kehittyvän? Onko esimerkiksi jotakin osaamistasi jäänyt käyttämättä?
2. Mitä muuta osaamista/koulutusta sinulla on?

Myös aivan muu kuin työhön suoraan liittyvä osaaminen kiinnostaa. Hygieneniappasi, ensiapukoulutus, muut taiteenalat, käsityötaito ym.

3. Mikä työssäsi on ollut mielekkäintä ja palkitsevaa?

4. Onko jokin jäänyt painamaan mieltä? Mikä ei toiminut? Mistä se johtui?

2.4 Vastaajat

Osaava-hankkeen vastaajaryhmät määriteltiin luontevasti sen oppilaitoksen mukaan, missä itse kukin opettaa. Lisäksi tehtiin oma ryhmänsä ohjausryhmän jäsenistä, joten rehtoriryhmän vastauksista saadaan oma koosteensa.

Kysely tehtiin nimettömänä ZEF-arviointikoneella huhti-toukokuussa 2015 ja vastausaikaa oli noin kaksi viikkoa. Kesken vastausaikaa lähetettiin muistutusviesti niille, jotka eivät olleet vielä vastanneet; ZEF-kone pystyy erittelemään ei-vastanneet ja jättämään kutsuviesteistä pois ne, joiden sähköpostiosoitteeseen lähetetystä linkistä on jo vastattu.

Kysely lähetettiin yhteensä 214 vastaajalle, jotka jakaantuivat eri oppilaitoksiin alla olevan taulukon mukaisesti. Vastausprosentti oli kohtuullisen hyvä: yhteensä 46,3 % eli 99 henkilöä oli vastannut. Näistä tosin kaikki eivät vastanneet aivan kaikkiin kysymyksiin, koska ZEF-vastauskone kertoo, että vain 39,7 % (85) vastasi loppuun asti.

Nimi	Vastaaja	Vastaamassa	Vastanneet
Arkipelag	46	25	24
Naantalin Musiikkiopisto	20	6	4
Ohjausryhmä	8	8	7
Paimion opettaja	9	0	0
Salon musiikkiopisto	11	5	5
Turun seudun musiikkiopisto	51	23	18
Turun konservatorio opetus	69	32	27
Yhteensä	214	99	85

Vastausprosentti **46.3**

Lopettaneet 39.7

Kesken jättäneet 6.5

Oman haasteensa vastaajaryhmien käsittelyyn tuo se, että osa opettajista on työssä kahdessa tai jopa useammassa Osaava-hankkeen oppilaitoksessa. Todellisia vastaajia on siis 214 sijasta yhteensä 198 henkilöä.

Lisäksi vastausprosenttiin vaikutti se, mikä on ensisijainen sähköpostiosoite. Paimion musiikkiopiston vastausprosentti on todennäköisesti ollut parempi kuin nolla, mutta paimio.fi-osoitteisiin lähteneisiin kutsuihin ei ollut vastattu lainkaan. (Ohjausryhmän vastaaja ei tässä näkynyt.) Osa vastaajista työskentelee myös toisessa tai jopa kolmannessa hankkeen oppilaitoksessa.

3. Kyselyn tuloksia

Seuraavissa alaluvuissa luodaan katsaus koko vastaajaryhmän tuloksiin: mitä ne voisivat kertoa lähialueiden musiikkioppilaitosten opettajista yleisesti. Tämän jälkeen lähdetään purkamaan tuloksia vastaajaryhmittäin. Eri oppilaitosten tuloksia verrataan kaikkien vastaajien keskiarvoihin, ottaen esiin hyvän ammatillisen itsetunnon aihealueita sekä aiheita, joissa kenties koetaan keskimääräistä enemmän oman osaamisen tai omien toimintamahdollisuuksien puutteita. Loppuluvussa nivotaan vastausten suuntaviivoja yhteen pohtien, minkälaisia toiveita tulevalle kehitykselle, koulutukselle ja työyhteisölle asetetaan ja myös, mitä mahdollisuuksia vapaapalautteista avautuu.

3.1 Katsaus koko vastaajaryhmän tuloksiin

Koko vastaajaryhmä on noin sadan pedagogisen osaajan joukko. Kaikkiin kysymyksiin eivät kaikki ole vastanneet, mutta sankan vastaajajoukon itsearviointi antaa selkeän kuvan alueellisesta taiteen perusopetuksen musiikin (ja Arkipelagissa myös tanssin) pedagogisesta osaamisesta. Analysoidessa on kuitenkin muistettava, että nämä eivät perustu absoluuttiseen osaamisen arviointiin vaan pedagogien mutu-tuntumaan. Yksi on aina itsekriittisempi kuin toinen, osaamisesta ja lahjakkuudesta riippumatta.

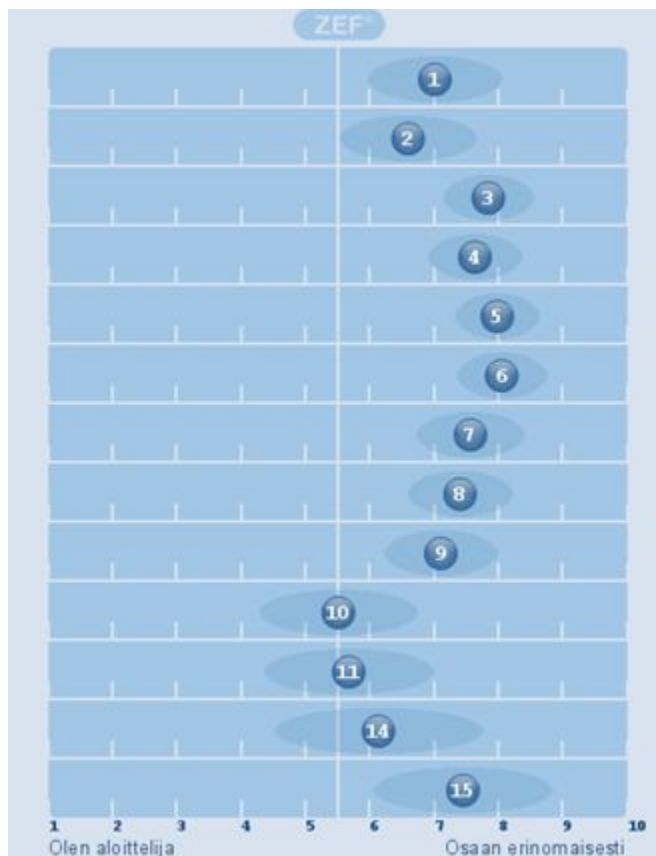
Kysymykset opetustyön ytimeä otsikolla "Aineenhallinta sekä pedagoginen ja taiteellinen osaaminen" saavat melko tasaiset pisteet: asteikolla 1-100 pisteitä tulee näistä kaikista 70-80, mikä osoittaa suhteellisen hyvää ammatillista perusitsetuntoa. Tämän kysymysryhmän matalimmat pisteet (71/100) tulevat kysymyksestä "uusien ratkaisujen ja välineiden kokeileminen työssä", mikä kertoo kenties musiikin opetustapojen perinteisyydestä. Korkeimmat itsearviointipisteet (77) saa "kiireettömän ja kannustavan ilmapiirin luominen", samoin kuin "tavoitteiden asettaminen itselle".

Kysymysryhmässä "Oppilasarvioinnin osaaminen" pisteet ovat niin ikään välillä 73 ja 77. Parhaimmaksi näistä osaaminen koetaan kohdassa "oppilaan ohjaaminen omien

vahvuuksien tunnistamiseen”, mutta myös opetussuunnitelman tuntemus on kohtalaisen hyvällä tasolla (73).

“Työyhteisöosaamisessa” onnistuu parhaiten oman työn kokonaissuunnittelu (76 p.) ja huonoimmin “opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa” (67). Kun myös “oppilaitoksen kehittämiseen osallistuminen” saa hädin tuskin 70 pistettä ja “aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa” vain vähän yli 70, voisi ajatella tämän kuvastavan taideoppilaitosten opetustyön yksinäisyyttä. Koulumaailmaan kuuluvien yhteisten välituntien puutteessa on hankalampi löytää säännöllisesti yhteisiä suunnitteluhetkiä tai muuta yhteisöllistä aikaa. Työyhteisön koetaan ehkä helposti olevan pois omasta vapaa-ajasta, vaikka toimenhaltijoille muuta työtä kuuluukin ja lisäksi vielä jokaiseen opetustuntiin on laskettu 15 minuuttia suunnittelua. Suunnittelu-aika ei ilmeisesti välttämättä osu samaan hetkeen tai edes samalle illalle kollegoiden kanssa. Olisiko syytä ylläpitää ja/tai kehittää yhteisöllistä suunnittelua, kehittämistä ja yhdessäoloa myös työnjohdollisin keinoin?

Kysymysryhmään “Muu osaaminen” on kerätty paljon erilaista osaamista myös varsinaisen opetustyön ulkopuolella. Tausta-ajatuksena tässä on ollut löytää opettajien osaamisesta työyhteisön sekä myös pedagogisten keinovarojen kehittämismahdollisuuksia. Uusia tuulia saattaa löytyä omasta takaa ja tämä virkistäisi sekä osajia/kehittäjiä että vastaanottajia. Vastaukset tähän monenkirjavaan kysymysryhmään ovat niin ikään monenlaisia:

1. Tieto- ja viestintätekniset taidot (vastaajia 92) (EOS: 0)

X: 66,71

2. Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen (90) (EOS: 0)

X: 62,21

3. Palautteen antaminen (90) (EOS: 0)

X: 76,07

4. Palautteen vastaanottaminen (90) (EOS: 1)

X: 73,60

5. Oppilaiden huoltajien kanssa toimiminen (90) (EOS: 1)

X: 77,62

6. Viestintä oppilaiden huoltajille esim. muutostilanteissa (89) (EOS: 1)

X: 78,36

7. Projektiosaaminen (89) (EOS: 1)

X: 73,06

8. Muutoksen hallinta (89) (EOS: 0)

X: 71,19

9. Yhteistyöverkostoissa toimiminen (89) (EOS: 1)

X: 67,82

10. Kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus (89) (EOS: 1)

X: 50,11

11. Erityinen kielitaito, mikä tai mitkä? (87) (EOS: 17)

Harvinaisen kielen kielitaito voi olla hyödyllinen monissa yhteyksissä ja näitä tilanteita varten olisi hyvä myös tietää nimesi.

X: 51,98

12. Harrastan myös muuta instrumenttia tai tyyliä kuin mikä kuuluu työnkuvaani (77) (EOS: 4)

Voit kertoa tarkemmin, erityisesti jos tätä voisi hyödyntää oppilaitoksessasi.

13. Osaan ohjelmoida. (82) (EOS: 5)

Jos sinua saa kysyä ohjelmointitehtäviin, kerro nimesi, kiitos! Voit myös kertoa tarkemmin, minkälaisia ohjelmointia osaat.

14. Osaan käyttää nuotinosohjelmaa, esim. Sibelius tai ilmaista Musescoraa. (88) (EOS: 9)

X: 57,17

15. Osaan tallentaa oppijan esityksen esim. Zoom-tallentimella tai omalla älypuhelimelläni. (90) (EOS: 8)

X: 71,63

16. Onko "pelillistämisen" ajatus minulle tuttu ja kiinnostaako tämäntyyppinen lähestymistapa? (86) (EOS: 7)

Pelillistämistä pidetään kokeilemisen arvoisena, kun kehitetään musiikin perusteita ja ehkä myös instrumenttiopetusta.

Parasta "muuta osaamista" vastaajat arvioivat itsellään olevan oppilaiden huoltajien kanssa toimimisessa ja viestinnässä (78/100) sekä palautteen antamisessa (76), ja tämä on myös tärkeä osa jokapäiväistä työtä. On siis ollut runsaasti tilaisuuksia "harjoitella" tällaista kommunikointia ja kehittyä taitavaksi.

Heikompaa muuta osaamista vastaajat arvioivat itsellään olevan

- tieto- ja viestintäteknisissä taidoissa (67)
- tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä (62)
- nuotinosohjelman käytössä (57).

Tässä kohdassa voisi miettiä, ovatko oppilaitokset tarjonneet nykyaikaisia mahdollisuuksia laitteiden käyttöön ja/tai koulutusta oppia käyttämään laitteita. Toisaalta koetuissa koulutuksissa on käynyt ilmi jo osallistujamäärien perusteella, että kaikki musiikkioppilaitosten opettajat eivät ole lainkaan kiinnostuneita tästä aihepiiristä. Jos kiinnostusta on, voi olla hankala tilanne aloittaa koulutus, jos lähtötaidot ovat matalat. Pitäisikö nuotinosohjelman käyttöön kuitenkin panostaa nykyistä enemmän? Esim.

kyselyssäkin mainittu MuseScore on laiteriippumaton ilmaisohjelma, joten nuotinnusohjelman käytön osaaminen voisi olla paljon lähempänä sataa prosenttia kuin mitä kyselyssä ilmeni. Tämä voisi edistää myös opettajien omaa soittamista tuntityötä ja esityksiä varten. ZEF-koneen tarjoamista "pistepilvivastauksista" näkyy, että kaikissa vastaajaryhmässä on vähintään yksi henkilö, joka on laittanut itsensä aivan aloittelijaksi nuotinnusohjelman käytön osalta.

Tieto- ja viestintäteknologiataitojen osalta kysyttiin myös, osaako vastaaja ohjelmoida. Vastauksia tähän oli saatu 82 ja vain 8 vastaajaa (10 %) osasi tämän harvinaisen taidon.

Melko matala ammatillinen itsetunto opettajilla on myös kohdassa "yhteistyöverkostoissa toimiminen" (68). Tämä voi kertoa joko taidoista tai yksinkertaisesti siitä, että yhteistyöverkostoissa ei toimita paljoakaan. Vuoden 2015 loppuun jatkuva hanke *Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat* on yksi foorumi, jonka kautta tätä kokemusta voisi hankkia lisää.

Kaikkein heikoimmiksi vastaajat arvioivat taitonsa tai mahdollisuutensa kohdassa "kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus" (50) sekä "erityinen kielitaito" (52). Joku vastaajista toivoi oppivansa paremmin esim. ruotsin kieltä. Kansainvälisyys tai monikulttuurisuus ei tietenkään ole musiikkioppilaitoksen painopistealue, mikä varmasti näkyy myös näissä itsearviointituloksissa. Olisiko tässä kuitenkin jonkinlaisen yhteisen kehittämisen ja uudenlaisen verkoston luomisen paikka? Harvinaisempien kielten osaajia on tässäkin joukossa useita ja monikulttuurisuus näkyy myös esim. harvinaisten soittimien osaamisena, osa näistä etnisiä soittimia. Voisivatko musiikkioppilaitokset vahvistaa monikulttuurisuutta ja/tai kansainvälisyyttä ja olla omalta osaltaan nykyistä paremmin toivottamassa tervetulleiksi myös muualta muuttaneita oppijoita?

Kysymysryhmässä "Muut taidot" haluttiin myös kerätä tietoa muun kuin pääinstrumentin tai "päätyylilajin" osaamisesta yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa moniosaaminen ja innovointi on valttia. Muuta instrumenttia tai tyylilajia sanoi harrastavansa 60 % vastaajista, joita kyselyn loppuvaiheessa oli yhteensä 73.

"Pelillistäminen" on ajatus, jonka avulla pedagogiikkaa voisi kehittää monipuolisella ja innovatiivisella tavalla sekä monenlaisin välinein. Kyselyssä "testattiin" ajatuksen vastaanottamista nelivaiheisella vaihtoehtokysymyksellä.

Eniten vastauksia keräsi kohta "pelillistäminen on uusi asia, kiinnostaa tietää lisää". Toiseksi eniten kerääntyi vastauksia, jossa pelillistämisen ajatus on tuttu ja kiinnostaa kovasti. Yhteensä pelillistäminen kiinnostaa noin 70 % vastaajista.

Kaiken kaikkiaan vastauksista, myös vapaapalautteista joita avataan jonkin verran eri vastaajaryhmien kohdalla, kuvastuu uteliaisuus oppia lisää. Tulevaisuuden pedagogisten innovaatioiden siemenet ovat siis olemassa.

3.2 Musiikkiopisto Arkipelag

Musiikkiopisto Arkipelagin opettajisto oli vastannut melko aktiivisesti: 24 eli yli puolet (54,3 %) vastasi kyselyyn. Vain yksi opettaja jätti kyselyn kesken.

Arkipelagin vastauksissa oli paljon keskiarvoa vastaavaa, mutta keskimääräistä matalammat itsearviointit olivat esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla:

- oppilaiden ohjaaminen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden asettamisessa (72/100 p, ka. 75).
- oman alan seuraaminen ja alan kehityksen tuntemus (72, ka.76)
- tavoitteiden asettaminen itselle (73, ka. 80)
- opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa (63, ka. 67) [Huom! useiden toimipisteiden haasteet]

Keskiarvoa parempi ammatillinen osaaminen tai itsetunto Arkipelagin opettajilla on seuraavissa aihepiireissä:

- oppilaan omien suunnitelmien ja tavoitteiden tukeminen (80, ka. 76)
- palautteen vastaanottaminen (77, ka. 74)
- muutoksen hallinta (75, ka. 71)
- yhteistyöverkostoissa toimiminen (71, ka. 68)
- kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus (54, ka. 50)
- erityinen kielitaito (59, ka. 52)
- oppijan esityksen tallentaminen (75, ka. 72)

Pelillistäminen kiinnostaa noin 80 % Arkipelagin opettajista, kun koko vastaajajoukossa kiinnostuneita on noin 70 %. Ohjelmointia osaa koko vastaajajoukosta vain 8 ja näistä 2 opettaa Arkipelagissa. Arkipelagin opettajissa on myös harvinaisten soittimien osaajia: ukulele, luuttu, persialainen luuttu.

Noin 50 % osaa jotain muuta instrumenttia tai tyyllilajia kuin mikä kuuluu työnkuvaan. (Koko vastaajajoukosta osaa noin 60 %.) Vapaapalautteissa Arkipelagin opettajista moni onkin toivonut edes jonkin verran muun instrumentin tai tyyllilajin koulutusta. Samoin esiintymismahdollisuuksia on moni toivonut, ilmeisesti myös oppilaitoksen tilaisuuksissa. Tanssinopettajia on musiikinopettajia vähemmän ja he toivoisivat voivansa tulla enemmän huomioiduiksi sekä koulutuksen että esiintymistilaisuuksien suhteen. Muita koulutustoiveita ovat vanha musiikki, sovittaminen, kamarimusiikkitoiminta sekä soittamisen integrointi musiikin perusteisiin.

3.3 Naantalin musiikkiopisto

Naantalin musiikkiopiston vastauksia oli tallentunut 20:stä kuusi (joista kesken oli jättänyt kaksi vastaajaa). Vastausprosentti oli 30. Osa Naantalin opettajista opettaa myös muualla, joten todennäköisesti vastauksia on tallentunut muiden oppilaitosten kokonaisuuksiin. Rehtorin vastaukset ovat osa ohjausryhmää.

Jos vastaajaryhmä olikin suhteellisen pieni, ammatillinen itsetunto tuntuu tällä ryhmällä olevan kohdallaan. Keskiarvoa matalammaksi oman osaamisensa Naantalin musiikkiopiston opettajat arvioivat vain seuraavilla osa-alueilla:

- opetusmenetelmien ja työtapojen monipuolinen käyttö (67/100 p, ka. 74)
- oppilaan omien suunnitelmien ja tavoitteiden tukeminen (68, ka. 76)
- oppilaan huoltajien kanssa toimiminen (74, ka. 78)
- erityinen kielitaito (24, ka. 52).

Ohjelmoimista ei osannut kukaan vastaaja, mutta pelillistämisestä oli kiinnostunut 75 % vastaajista (ka. 80 %).

Kaikkien vastaajien keskiarvoon nähden hyvä ammatillinen itsetunto tällä ryhmällä on lähes kaikilla muilla osa-alueilla. Paljon paremmiksi (väh. 7 p) taitonsa ja osaamisensa naantalilainen vastaajaryhmä koki seuraavien muiden aiheiden parissa:

- oppilaiden ohjaaminen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden asettamisessa (82, ka. 74)
- uusien ratkaisujen ja välineiden kokeileminen työssä (81, ka. 71)
- oppilaitoksen opetussuunnitelman tuntemus (80, ka. 73)
- oppilaitoksen oppilasarvioinnin perusteet (85, ka. 75)
- aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa (81, ka. 70)
- oppilaitoksen kehittämiseen osallistuminen (82, ka. 70)
- opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa (77, ka. 67)
- oman työn kokonaissuunnittelu (83, ka. 76)
- tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen (73, ka. 62)
- muutoksen hallinta (78, ka. 71)

- nuotinnusohjelman käyttö (67, ka. 57)
- oppijan esityksen tallentaminen (87, ka. 72)

Vastaajat olivat myös ytimekkäitä, koska vapaasti vastattavissa kysymyksissä ei ollut vastauksia; esim. muuta osaamista/koulutusta ei pystynyt kartoittamaan. Silti puolet vastaajista vastasi "Osaan" kysymykseen, osaako muuta instrumenttia tai tyyliä kuin mikä kuuluu omaan työnkuvaan.

3.4 Paimion musiikkiopisto

Paimion musiikkiopistosta ei valitettavasti pystytä lukemaan erillistä tulosta, koska juuri Paimion musiikkiopistolle ei kohdentunut vastauksia. Kuten aiemmin todettiin, usea opettaja opettaa myös yhdessä tai kahdessa muussa oppilaitoksessa ja ilmeisesti käytetty paimio.fi-sähköposti ei ole näiden vastaajien ensisijainen sähköposti. Lisäksi rehtorin vastaukset kohdentuivat ohjausryhmän vastauskokonaisuuteen.

3.5 Salon musiikkiopisto

Salon musiikkiopiston vastausprosentti 45,5 oli lähellä koko vastaajajoukon keskiarvoa. Tässä tapauksessa se tarkoitti sitä, että viisi 11 vastaajasta oli tehnyt kyselyn alusta loppuun.

Salon opettajilla oli monilta kohdin keskiarvoa jopa selkeästi matalampi ammatillinen itsetunto. Tosin on todettava, että pienessä vastaajajoukossa jo yhden peruspesimistin "olen aloittelija" -vastaukset voivat vaikuttaa keskiarvoon kohtuuttoman paljon. Keskiarvoa matalampia itsearviointeja Salon musiikkiopistolaiset tekivät seuraavilla osa-alueilla:

- oman alan seuraaminen ja alan kehityksen tuntemus (67, ka. 76)
- oman taitelijuuden kehittäminen tai harjoittaminen (53, ka. 75)
- tieto- ja viestintätekniset taidot (47, ka. 67)
- tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen (39, ka. 62)
- palautteen vastaanottaminen (59, ka. 74)
- viestintä oppilaiden huoltajille esim. muutostilanteissa (61, ka. 78)
- projektiosaaminen (54, ka. 73)
- muutoksen hallinta (50, ka. 71)
- yhteistyöverkostoissa toimiminen (49, ka. 68)
- kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus (19, ka. 50)
- nuotinnusohjelman käytön osaaminen (44, ka. 57)
- oppijan esityksen tallentaminen (60, ka. 72)

Muuta kuin omaan työnkuvaan kuuluvaa soitinta tai tyyliä osaa 25 % vastaajista, kun kaikkien vastaajien keskiarvo oli 60 %. Ohjelmointia ei sanonut kukaan osaavansa.

Hyvää ammatillista itsetuntoa Salon musiikkiopiston opettajat sen sijaan osoittivat seuraavilla aihealueilla:

- oppilaan omien suunnitelmien ja tavoitteiden tukeminen (85, ka. 76)
- oppilaiden ohjaaminen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden asettamisessa (80, ka. 75)
- oppilaitoksen opetussuunnitelman tuntemus (83, ka. 73)
- oppilaitoksen oppilasarviointin perusteet (84, ka. 75)
- aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa (84, ka. 71)
- opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa (72, ka. 67)

Viiden vastaajan vastausten suuntaviivat olivat yleisesti ottaen pessimistiset, mutta niistä voi lukea toiveita runsaampaan yhdessä tekemiseen tulevaisuudessa. Samoin esim. pelillistäminen kiinnostaa 80 % vastaajista, kun kaikkien vastaajien keskuudessa kiinnostusta löytyy "vain" 70 %:lla. Erityistä kielitaitoakin löytyy: Salon musiikkiopistossa on kreikan ja hebrean osaaja.

3.6 Turun seudun musiikkiopisto

Turun seudun musiikkiopiston 51 kutsutusta kyselyyn vastasi 23, joista 18 pääsi maaliin asti. Vastausprosentti 45,1 oli lähellä koko vastaajajoukon keskiarvoa.

TSMO:n opettajien keskiarvo on lähes kaikilta osin lähellä koko vastaajajoukon keskiarvoa. Toki jo oppilaitoksen iso vastaajajoukko itsessään painaa koko tulosta lähelle omaansa.

Keskimäärin tulokset kuvastavat jonkin verran ammatillista pessimismia: hieman keskiarvoa huonompia taitoja itsearviointissa oli selvästi enemmän kuin hieman parempia. Muutamaa pistettä keskiarvoa huonommiksi koettiin esimerkiksi seuraavat aihealueet:

- opetusmenetelmien ja työtapojen monipuolinen käyttö (68/100 p, ka. 74)
- oppilaiden ohjaaminen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden asettamisessa (71, ka. 75)
- oppilaitoksen opetussuunnitelman tuntemus (67, ka. 73)
- oppilaitoksen oppilasarviointin perusteiden tuntemus (68, ka. 75)
- oppilaan ohjaaminen omien vahuuksien tunnistamiseen (69, ka. 77)
- aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa (67, ka. 71)
- oppilaitoksen kehittämiseen osallistuminen (65, ka. 70)
- projektiosaaminen (69, ka. 73)
- erityinen kielitaito (41, ka. 52)
- oppijan esityksen tallentamisen osaaminen (65, ka. 72)

Keskimääräistä parempaa ammatillista itsetuntoa kuvastavat seuraavat aihealueet:

- oman taitelijuuuden kehittäminen tai harjoittaminen (79, ka. 75)
- muun instrumentin tai tyyllilajin osaaminen kuin mikä kuuluu työnkuvaan (75 %, ka. 60 %)

Vapaapalautteita oli tässä vastaajajoukossa runsaasti. Työn parhaana puolena pidettiin oppilaiden kohtaamista ja onnistuneiden oppimistulosten seuraamista, samoin erittäin kannustavaa työilmapiiriä.

Pelillistäminen kiinnostaa 80 % Turun seudun musiikkiopiston opettajia (ka. 70 %) Erityistä osaamista on ainakin sivuinstrumenttitaidoissa: baritonitorvi, sarod, perkussiot, malletit, rumpusetit. Samoin musiikkiteknologia- ja tapahtumantuottamistaidoista oli useita mainintoja.

Kehittymis- tai koulutustoiveita TSMOssa oli ainakin

- musiikkivideoiden teko
- muut musiikkiteknologia-aidot (miksaaminen, masterointi, efektointi ym.)
- sovittaminen, säveltäminen, sanoittaminen
- motoristen ongelmatapausten opettaminen
- oman soittimen käyttö musiikin perusteiden opetuksessa,

Samoin toivottiin yhteistä ideointia aineryhmän sisällä sekä selkeämpiä tavoitteita opetussuunnitelman osalta.

3.7 Turun konservatorio

Turun konservatorion opettajien vastausprosentti oli lähes täysin keskiarvo: kutsuviestejä lähetettiin 69, joista vastaamisen aloitti 32 ja lopetti 27. Myös vastaukset olivat lähes kaikilta osin hyvin lähellä kaikkien vastaajien keskiarvoa.

Keskiarvoa hiukan matalammin oma osaaminen arvioitiin seuraavilla alueilla:

- oppilaitoksen opetussuunnitelman tuntemus (70, ka. 73) [Huom! Opseja on kaksi, tpo:een ja ammatilliseen koulutukseen - ammatillisessa myös eri koulutusohjelmat ja suuntautumisvaihtoehdot ovat erilaisia.]
- aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa (68, ka. 71)

Pelillistämistä oltiin keskimääräistä vähemmän kiinnostuneita: vain 55-prosenttisesti (ka. 70).

Keskiarvoa edes hiukan korkeammaksi oma osaaminen oli mielletty seuraavissa kohdissa:

- opetusmenetelmien ja työtapojen monipuolinen käyttö (77, ka. 74)
- oman alan seuraaminen ja alan kehityksen tuntemus (80, ka. 76)
- tavoitteiden asettaminen itselle (80, ka. 77)
- oppilaan ohjaaminen omien vahvuuksien tunnistamiseen (80, ka. 77)
- projektiosaaminen (77, ka. 73)
- kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus (55, ka. 50)

Myös muuta instrumenttia tai tyyllilajia harrastaa 70 % Turun konservatorion opettajista (ka. 60 %). Ohjelmointia osaa peräti viisi koko vastaajajoukon kahdeksasta. Muuta erityisosaamista on, esim. valokuvaus ja videointi, orkesterinjohto ja notaatio.

Parasta työssä ovat pienet, suuret ja lahjakkaat oppijat ja mukavat työkaverit, kuten esim. oppijoiden onnistuminen sinnikkään työn jälkeen, työn monipuolisuus, työssä uusiutumisen mahdollisuus.

Vapaasti muotoiltavissa vastauksissa ilmeni osalta toiveita päästä käyttämään osaamistaan nykyistä monipuolisemmin, esim. ammatilliseen koulutukseen, musiikin erityisopetukseen, Orff-menetelmään ja tietotekniikkaan.

3.8 Ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmästä eli esimiesjoukosta kyselyyn vastasi 7 kaikkiaan 8 kutsutuista, joten vastausprosentti 87,5 oli ryhmistä paras (vaikka yksi olikin jättänyt kyselyn kesken).

Ohjausryhmän itsearviointivastaukset vastasivat monilta osin koko vastaajaryhmän keskiarvoja, mutta useimmiten olivat korkeampia kuin keskiarvovastaukset. Keskiarvoa edes hiukan matalampia arviointituloksia oli vain seuraavissa:

- uusien ratkaisujen ja välineiden kokeileminen työssä: 65/100, kun keskiarvo oli 70,7.
- kansainvälisten toimintamahdollisuuksien tuntemus: 48,5/100, ka. 50.
- 0 % sanoi osaavansa ohjelmoida, kun koko ryhmästä 10 % eli 8 henkilöä kertoi osaavansa.

Keskiarvoa jonkin verran korkeammat pisteet (max 7 p. keskiarvoa enemmän) ohjausryhmä sai

- oman taiteilijuuden kehittämisessä tai harjoittamisessa (79, ka. 75)
- palautteen vastaanottaminen (77, ka. 74)
- oppilaiden huoltajien kanssa toimiminen (83, ka. 78)
- muutoksen hallinta (74, ka. 71)

Selkeästi keskiarvoa korkeammat itsearviointipisteet ohjausryhmä sai seuraavissa kohdissa:

Koko oppilasarviointin osaaminen

- opetussuunnitelman tuntemus (94, ka. 73)
- oppilaitoksen oppilasarviointin perusteet (92, ka. 75)
- oppilaan ohjaaminen omien vahvuuksien tunnistamiseen (83, ka. 77)

Lähes koko työyhteisöosaaminen (mikä tosin on osa työnkuvaa)

- aktiivisuus oppilaitoksen toiminnassa (82, ka. 71)
- oppilaitoksen kehittämiseen osallistuminen (81, ka. 70)
- opetuksen suunnittelu yhdessä kollegoitten kanssa (77, ka. 67)

Muusta osaamisesta

- tieto- ja viestintätekniset taidot (74, ka. 67)
- tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen (69, ka. 62)
- yhteistyöverkostoissa toimiminen (78, ka. 68)
- erityinen kielitaito (67, ka. 52)
- nuotinosohjelman käyttö (71, ka. 57)

Oman osaamisen kehittämistä toivottiin hyvin eri tyyppisissä asioissa, joita olivat ryhmässä oppiminen ja alle kouluikäisten lasten opetus, yhtyeen- ja kuoronjohto, arvioinnin monipuolistaminen sekä sisäisen motivaation edistäminen.

Palkitsevimmaksi työssään ohjausryhmän jäsenistä moni koki yhtäältä lapset ja nuoret ja heidän kanssaan musisoimisen, toisaalta monipuolisen työympäristön ja kollegat. Haittapuolena työssä koettiin ainainen kiire ja paine, toisinaan tapahtuvat epäonnistumiset sekä yksintekemisen kulttuuri. Kaivattiin yhdessä tekemistä työyhteisössä sekä rauhallisen keskittymisen mahdollisuutta.

4. Jatkotyöskentely Osaava-kyselyn pohjalta

Vaikka *Osaavammat musiikkioppilaitosten opettajat* -hankekyselyn vastauksissa ei olekaan kyse absoluuttisesta osaamisesta vaan itsearvioinnista, sekä ammatillista osaamista että ammatillista itsetuntoa voidaan esimerkiksi kouluttautumisella ja yhdessä tekemisellä kehittää.

Tällaisessa asiantuntijajoukossa osaajia on monenlaisia ja toivomukset osaamisen kehittämisistä ja koulutuksista risteilevät kovasti. Vastauksista ja vapaapalautteista tuli mieleen, että olisi kiinnostavaa pitää "opetuksenvaihtopäivät". Tällaiset työpäivät edistäisivät myös yhteisöllisyyttä. Näillä päivillä opettajat opettaisivat toisiaan "sivusoinmentaliteetilla", saa kokeilla ja erehtyä, kenties voisi myös pitää huumorimielellä "soittotaidottomien" illanviettokonsertin/-performanssin, jossa instrumentin tai tyylilajin vasta-alkajat esiintyisivät muiden kannustaessa.

Opetusvaihdossa voisi opiskella myös tietoteknisiä taitoja, esimerkiksi korjata osaamisvajeita nuotinosohjelmien käytössä tai opetella tässä vielä taitavammaksi. Tunteja voisi olla myös "vasta-alkajalle, sinulle joka et koskaan ole avannut nuotinosohjelmaa". Voisi kenties myös opiskella toivottuja videointiin ja miksaamiseen/masterointiin liittyviä asioita.

Olisiko kielten opiskelu myös mahdollista? Jossain vastauksessa toivottiin ruotsin kielen osaamisen kohentamista ja monissa oppilaitoksissa oli harvinaisten kielten osaajia. Olisiko tällaisessa tutustumisessa alkusysäystä myös nykyistä avarampaan kansainvälisyyskasvamiseen ja monikulttuurisuuden kehittämiseen?

Toisaalta vastauksissa ja ohjausryhmän keskusteluissa tuli esiin myös taiteilijuuden kehittäminen. Kaikki olemme hakeutuneet taiteen pariin opiskelemaan, koska musiikin tai tanssin tekeminen on alunperin kiinnostanut ja oma "taiteilijuus" on vahva. Osan identiteetti

on taiteilijapainotteinen, osalla taas pedagoginen, ja näiden kahden välillä joutuu pedagogina tasapainottelemaan. Toisaalta vastauksissa ja keskusteluissa on noussut esiin "yksinäisen työn tekijän" yhteisöllisyyden kaipuu. Nämä tarpeet voisi yhdistää esimerkiksi jäljellä olevissa Osaava-hankkeen koulutuksissa. Omistakin opettajavoimista löytyy kouluttajia ja muitakin kouluttajia löytyisi tarpeen mukaan.

Voisi järjestää esimerkiksi yhdessä musisointia yhteisöllisenä koulutuksena: ohjausta kamarimusisointiin, orkesterisoittoa (myös viihdeorkesteri), kuorolaulua (myös viihdekuoro?), yhtyeen- ja/tai kuoronjohtoa, sovittamista/nuotinnosohjelman käyttöä ja säveltämistä. Tuloksia voisi kuulla yhteisissä konserteissa. Samaan päivään voisi mahtua myös sivuinstrumenttimahdollisuus: "tutustu uuteen instrumenttiin". Musiikkiteknologia-asiaa voisi kenties kytkeä tähän yhteismusisointipäivään ja/tai opetusvaihtopäivään.